

Εόρτια Ομιλία: «Οι Τρεις Ιεράρχες»

Δρ. Ασημίνα Κούκου, Φιλολόγος

Αναγνώστηκε κατά την Θεία Λειτουργία της Κυριακής στον Ι. Ν. Αγίου Σπυρίδωνος

Νίκαιας, Γαλλία

31 Ιανουαρίου 2021

Στις 30 Ιανουαρίου, κάθε χρόνο, γιορτάζουμε τη μνήμη των Τριών Ιεραρχών και Οικουμενικών Διδασκάλων του 4^{ου} αιώνα: το *Μεγάλο Βασίλειο*, Αρχιεπίσκοπο Καισαρείας της Καππαδοκίας, τον *Άγιο Γρηγόριο το Θεολόγο*, Αρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως, και τον *Άγιο Ιωάννη το Χρυσόστομο*, Αρχιεπίσκοπο, επίσης, Κωνσταντινουπόλεως. Πρόκειται για τρεις Μεγάλους Πατέρες της Εκκλησίας, με ξεχωριστή μόρφωση και ανεκτίμητη κοινωνική προσφορά. Έλαβαν και οι τρεις μια πλατιά παιδεία στα μεγαλύτερα κέντρα της εποχής τους και από τους σπουδαιότερους δασκάλους, την οποία ολοκλήρωσαν όταν αποσύρθηκαν στην έρημο, όπου επιδόθηκαν στη μελέτη της Αγίας Γραφής, την προσευχή και την άσκηση.

Αλλά τι είναι αυτό το ξεχωριστό που χαρακτηρίζει τον βίο των Τριών Ιεραρχών ώστε η εκκλησία και η πολιτεία να τους επιλέξει σαν πρότυπο για μαθητές και δασκάλους; Και τι μπορούμε να διδαχθούμε εμείς σήμερα από την ζωή τους;

Αν και έζησαν ανάμεσα σε ειδωλολάτρες και σπούδασαν σε ειδωλολατρικές σχολές, γαλουχήθηκαν και οι τρεις από τις άγιες μητέρες τους με τη χριστιανική αγωγή. Αυτές τους δίδαξαν το σεβασμό στο Θεό, την ευγένεια και την ταπεινή διακονία. Έφεραν τα παιδιά τους σε επαφή με την Αγία Γραφή και τα ανέθρεψαν «*έν παιδεία και νοουθεσία Κυρίου*». Γι' αυτό, οι 3 ιεράρχες θεωρούν ότι η μητέρα και γενικά η οικογένεια παίζουν πρωταρχικό ρόλο στην σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Μέσα από τον τρόπο ζωής τους συμβάλλουν στην ψυχική καθαρότητα των παιδιών τους, στον φωτισμένο νου. «*Πρώτα να γίνεις φως και μετά να φωτίσεις το παιδί σου*», λέει ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος.

Η μόρφωσή τους ήταν επίσης ζηλευτή. Σπούδασαν αρχαία ελληνική φιλοσοφία και πολιτισμό σε φημισμένα κέντρα ελληνικής παιδείας και τα μελέτησαν με πάθος. Δεν τα απέρριψαν και δεν τυφλώθηκαν από αυτά. Αντιθέτως, κατάφεραν να τα συμφιλιώσουν με τον Χριστιανισμό. Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος για ακόμη μια φορά λέει: «*Έχω τη γνώμη πως έχει γίνει παραδεκτό από όλους τους λογικούς ανθρώπους ότι η παιδεία κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στα ανθρώπινα αγαθά και όχι μόνο η Χριστιανική παιδεία...αλλά και η κλασική την οποία πολλοί Χριστιανοί κακώς ειδότες απορρίπτουν λέγοντας πως είναι επικίνδυνη και βλαβερή και πως απομακρύνει από το Θεό*». Και οι Τρεις Ιεράρχες επεσήμαναν τις ωφέλειες που αποκομίζει κανείς από την ελληνική σοφία, αρκεί να την αντιμετωπίζει με κριτικό πνεύμα.

Παρόλο που κατάφεραν να αποκτήσουν πτυχία και διπλώματα, γνώσεις και ξεχωριστές ικανότητες με τις οποίες θα μπορούσαν να κατακτήσουν υψηλές θέσεις εξουσίας, πλούτου και γραμμάτων, εκείνοι τα αρνήθηκαν και τα τρία. Ο Μέγας Βασίλειος μοίρασε την περιουσία του στους φτωχούς και έχτισε τη *Βασιλειάδα*, ένα ίδρυμα για τη φροντίδα και την περίθαλψη των φτωχών, των ορφανών, των γερόντων, των ασθενών και των ξένων. Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος, όπως ο φίλος του Βασίλειος, απαρνήθηκε την περιουσία του και αφοσιώθηκε στην Εκκλησία, ενώ παράλληλα με τους λόγους του στηλίτευε την ασπλαχνία και την κοινωνική αδικία. Όπως και οι άλλοι Πατέρες έτσι κι ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος μοίρασε την περιουσία του στους φτωχούς, έπειτα συγκρούστηκε με τους δυνατούς και πέθανε τελικά στην εξορία.

Οπωσδήποτε παιδεία για τους τρεις Ιεράρχες δε σήμαινε εύκολη ζωή. Ούτε ήταν οι τίτλοι σπουδών που θα τους εξασφάλιζαν μια καλύτερη ζωή, μες τον πλούτο και τη δόξα. Παιδεία για τους Τρεις Ιεράρχες ήταν η εφαρμοσμένη, εμπειρική θεολογία. Η προσφορά του εαυτού τους και η άνευ όρων αφιέρωσή τους στο συνάνθρωπο δίνουν τον πιο ολοκληρωμένο ορισμό της πραγματικής παιδείας.

Αν κι έχουν περάσει 1700 χρόνια περίπου από τότε που έζησαν οι Τρεις Ιεράρχες, οι παιδαγωγικές τους αρχές είναι αμίμητες σε σοφία και ακρίβεια. Και οι 3 Άγιοι όρισαν ποια πρέπει να είναι η σχέση του δασκάλου με τον μαθητή: δεν είναι μια σχέση που στηρίζεται στην επίκριση, την επιβολή του φόβου, της τιμωρίας και του πειθαναγκασμού. Είναι μια σχέση αγαπητική. Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος λέει χαρακτηριστικά: «Ουδέν ούτω προς διδασκαλίαν επαγωγόν, ως το φιλείν και το φιλείσθαι», που σημαίνει ότι «τίποτε καλύτερο δεν διέπει την διδασκαλία παρά μόνο η αγάπη, δηλαδή να αγαπά ο δάσκαλος και να αγαπάται από τον μαθητή». Εμείς οι δάσκαλοι λοιπόν μέσα από τη στάση και τις επιλογές μας, μέσα από τη ζωή που διάγουμε, διαμορφώνουμε το ήθος, το φρόνημα και τη συμπεριφορά των παιδιών μας. Οι Τρεις Ιεράρχες μας δίδαξαν το νόημα του αρχαιοελληνικού πολιτισμού και διέσωσαν αξίες, ιδανικά κι αρετές με οικουμενικό περιεχόμενο. Οι ίδιοι είναι και θα είναι οδηγοί προς την Αληθινή γνώση και μόρφωση, δύο αγαθά πρότυπα για κάθε νέο άνθρωπο. Αυτή τη γνώση εμείς ως εκπαιδευτικοί, οφείλουμε να τη μεταλαμπαδεύσουμε στις επόμενες γενιές.

Τέλος, εσείς αγαπημένα μας παιδιά, που αποτελείτε την παρηγοριά του σήμερα και την ελπίδα του αύριο, παραδειγματιστείτε από το βίο και το έργο των Τριών Ιεραρχών, οι οποίοι μας παρότρυναν να ακολουθήσουμε το δρόμο μίας ανώτερης δημιουργικής ζωής. Ακολουθήστε το δρόμο του καλού, εργαστείτε με απλότητα και γνώμονα την αγάπη προς τον διπλανό σας και μην επηρεάζεστε από τις φωνές του κόσμου. Έχοντας ως πρότυπο τους Τρεις Ιεράρχες, αγωνιστείτε για την πρόοδό σας και για τη «μεταμόρφωσή» σας σε άρτιους ανθρώπους, προσωπικότητες με αρετή και γνώση.